

PRAVO I POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA HRVATSKE I EU ISKUSTVA I PRAKSE II.

Projekt: Jean Monnet
Ekonomski fakultet u Osijeku
23. / 24. siječnja 2019.

Mladen Cerovac

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

1

PRAVO TRŽIŠNOG NATJECANJA U HRVATSKOJ

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravo tržišnog natjecanja u Hrvatskoj i EU

2

Zaštita tržišnog natjecanja u Hrvatskoj

Ustav Republike Hrvatske

- Poduzetnička i tržišna sloboda temelj su gospodarskog ustroja Republike Hrvatske.
- Država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu. Zabranjena je zlouporaba monopolskog položaja utvrđenog zakonom.
- Država potiče gospodarski napredak i socijalno blagostanje građana i brine se za gospodarski razvitak svih svojih krajeva.

članak 49.

- Poduzetnička se sloboda i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.

članak 50.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Mladen Cerovac
Pravo tržišnog natjecanja u Hrvatskoj i EU

3

Kratka povijest zaštite tržišnog natjecanja u Hrvatskoj

godina	RH	RH EU
1995.	I. ZZTN	
1997.	osnovan AZTN	
	1. novela ZZTN-a	EK eksplicitno odbija stručnu pomoć AZTN-u
1998.	2. novela ZZTN-a	
2001.		Privremeni sporazum između RH i EZ
2002.		- stupio na snagu
2003.	II. ZZTN	
2005.		Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između RH i EZ
2009.	III. ZZTN	
2010.		- stupio na snagu
2013.	1. novela ZZTN-a	Ugovor o funkcioniranju EU
2019.	2. novela ZZTN-a (?)	

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVOS

4

Zakonodavstvo RH (1)

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
NN 79/09 i 80/13

- primjena od 1. listopada 2010.

Uredbe Vlade RH

- podzakonski akti
- razrađuju primjenu pojedinih odredbi ZZTN-a
- na prijedlog AZTN-a donosi ih Vlada RH

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Mladen Cerovac
Osnove prava tržišnog natjecanja

5

Zakonodavstvo RH (2)

Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere	NN 129/10
Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere	NN 129/10
Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta	NN 9/11
Uredba o sporazumima male vrijednosti	NN 9/11
Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije	NN 9/11
Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika	NN 37/11
Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila	NN 37/11
Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika	NN 38/11
Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju	NN 72/11
Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika	NN 72/11
Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa	NN 78/11

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

PRAVOS

6

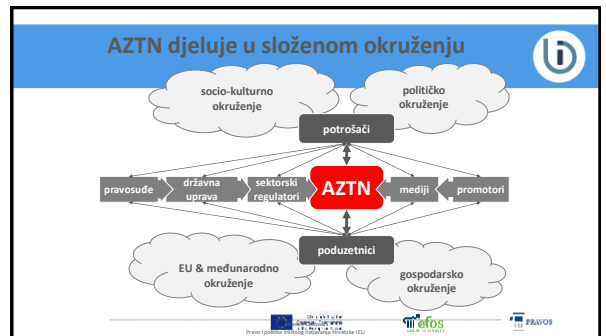
7

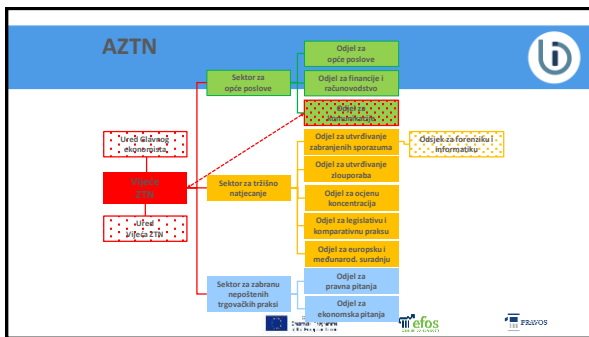
8

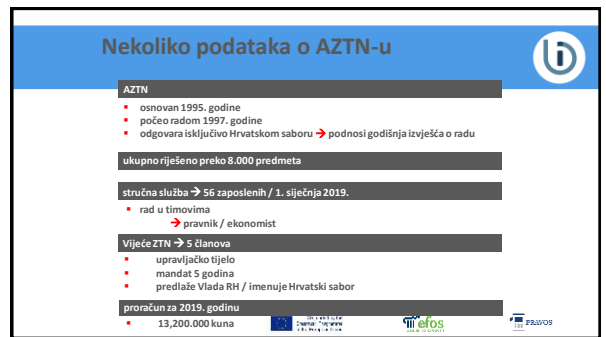
9

10

11

12

Kako AZTN dolazi do saznanja o narušavanju tržišnog natjecanja

AZTN prikuplja informacije iz svih dostupnih izvora

- anonimne predstave
- usmena priopćenja
- informacije iz medija
- formalne inicijative za pokretanje postupka
 - pravnih / fizičkih osoba
 - strukovnih udruženja / komora
 - udruga potrošača
 - tijela državne uprave / tijela JLS
- podaci prikupljenim u sektorskim istraživanjima AZTN-a

AZTN najprije provodi prethodno ispitivanje stanja na konkretnom tržištu

- ispituje postoje li ozbiljne indicije za pokretanje postupka na konkretnom tržištu

AZTN sve postupke pokreće i vodi po službenoj dužnosti → ex officio

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

13

Ispitne ovlasti AZTN-a

1 prikupljanje podataka

2 provođenje najavljenih pretraga

3 provođenje nenajavljenih pretraga

Erasmus+ of the European Union

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

14

Ovlast prikupljanja podataka

AZTN može tražiti

- prijetnja upravno-kaznenom mjerom

od bilo kojeg subjekta

- zahtijevati dostavu pisanih očitovanja / usmene izjave / dokumentaciju
- od stranke u postupku
- od osoba koje nisu stranke u postupku
- od strukovnih / gospodarskih interesnih udruga, komora, udruga potrošača
- od tijela državne uprave
- od tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

od stranke u postupku

- zahtijevati neposredan uvid / 'najavljeni' pretragu
- u poslovne knjige
- u baze podataka i drugu dokumentaciju
- u poslovne prostorije
- u nepokretnu i pokretnu imovinu
- obavljanje drugih radnji potrebnih za provođenje relevantnih ovlasti

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

15

Što ako dokumenti sadrže poslovnu tajnu ?

ako tražena dokumentacija sadrži poslovnu tajnu

stranka mora označiti što se smatra poslovnim tajnom

- uz obrazloženje

stranka mora dostaviti i primjerak dokumentacije koja ne sadrži poslovne tajne

- označi što smatra poslovnim tajnom, ali ne dostavi dokumentaciju bez poslovnih tajni
 - AZTN će ponoviti zahtjev za dostavu
- ako ne postupi niti po ponovljenom zahtjevu
 - AZTN će smatrati da ne sadrži poslovne tajne

ako stranka ne dostavi traženu dokumentaciju

- AZTN će ocijeniti značenje propuštanja dostave dokumentacije i sukladno tome utvrditi relevantne činjenice

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

16

Nenajavljene pretrage (1)

- pretraga poslovnih prostorija
- pretraga privatnih prostorija
- pretraga zemljišta
- pretraga prijevoznih sredstava
- pretraga dokumenata, isprava i stvari
- privremeno oduzimanje predmeta
- pečaćenje prostorija

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

17

Nenajavljene pretrage (2)

sudski nalog

- izdaje ga Visoki upravni sud RH
- rok → 2 dana

detajno obrazloženi zahtjev

- ako je razumno pretpostaviti da se dokazi nalaze u određenom prostoru ili kod određene osobe
 - osobito ako postoji opasnost od skrivanja ili uništenja dokaza
- zabranjeni su „ribički izleti“

mjere protiv 'čurenja' informacija o pretrazi

- uski krug osoba
 - Vijeće ZTN / voditelj odjela / sudac / lokalni šef policije

Mladen Cerane
Direktor glavnog ureda u državnom sudu

18

Nenajavljene pretrage (3)

nenajavljene pretrage na zahtjev Europske komisije

nenajavljene pretrage na zahtjev nacionalne agencije druge države EU

- AZTN provodi nenajavlvenu pretragu na teritoriju RH za račun EK ili nacionalne agencije druge države EU
- AZTN pruža svu potrebnu pomoć u pripremi i provedbi nenajavljene pretrage na teritoriju RH
- AZTN može ovlastiti osobe iz nacionalne agencije druge države EU za sudjelovanje u pretrazi na teritoriju RH

nenajavljene pretrage na zahtjev AZTN-a treba provesti na teritoriju EU

19

Nenajavljene pretrage (4)

asistencija temeljne policije

- ako se očekuje fizički otpor ili je potrebna primjena prinude
- ovlaštene osobe AZTN-a mogu i protiv volje poduzetnika ući u poslovne prostorije i izvršiti uvid u poslovne knjige i dokumentaciju

20

Nenajavljene pretrage (5)

obveza suradnje stranke s ovlaštenim osobama AZTN-a

- uprava i radnici
 - obvezni surađivati s ovlaštenim osobama AZTN-a
- osoba koja se koristi računalom, ima pristup računalu ili drugom uređaju ili nositelju podataka
 - dužna je omogućiti pristup uređaju

privremeno oduzimanje stvari i dokumentacije

- AZTN može stvari zadržati najdulje do okončanja postupka

21

Nenajavljene pretrage (6)

pretraga kod osobe koja nije stranka u postupku

pretraga privatnih prostorija

obvezna prisutnost svjedoka

→ dvije punoljetne osobe

22

Nenajavljene pretrage (7)

primjena digitalne forenzike

forenzičko kopiranje cjelokupnog sadržaja medija → image copy

izdvajanje digitalnih podataka pomoću ključnih riječi → keywords search

posebna oprema i softver

spajanje na medij pohrane

- posebna računala
- write blocker
- triage responder

softverska rješenja

23

Izuzimanje povjerljivih informacija od pretrage

privilegij zaštićene komunikacije između stranke i odvjetnika

- N. B. zaštita se ne odnosi na komunikaciju stranke i "in-house" pravnika!

stranka se poziva na povjerljivost komunikacije s odvjetnikom

- dokument se izuzima od pretrage
 - pisma
 - obavijesti
 - drugi oblik informacije

ovlaštena osoba AZTN-a smatra da nije riječ o povjerljivim informacijama

- pravo uvida u dokument → dokument stavlja u zapečaćenu otmotnicu
- tretira se kao prethodno pitanje → odlučuje Visoki upravni sud RH

24

AZTN izriče upravno-kaznene mjere

- UKM za teške povrede → do najviše 10 % ukupnog prihoda**
 - sklopi zabranjeni sporazum
 - zlorabi vladajući položaj
 - sudjeluje u provedbi zabranjene koncentracije
 - ne postupi po rješenju AZTN-a
- UKM za lakše povrede → do najviše 1 % ukupnog prihoda**
 - ne podnese obveznu prijavu namjere koncentracije
 - podnese netočne ili neistinite podatke u postupku ocjene koncentracije
 - ne postupi po zahtjevu AZTN za dostavu obavijesti, očitovanja i izjava
- UKM za ostale povrede → od 10.000 do 100.000 kuna**
 - poduzetnik koji nema položaj stranke u postupku
 - ne postupi po zahtjevu AZTN za dostavu podataka

25

Izračun visine upravno-kaznene mjere

Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere
Uredba o kriterijima za oslobodjenje ili umanjeno upravno-kaznene mjere

26

PRIMJENA PRAVA EU U HRVATSKOJ

Erasmus of the EU
PRAVOS
Mladost Centar
Pravo i politika u Hrvatskoj, Hrvatska i EU

27

EU je složen pravni i politički sustav

PRAVOS
Mladost Centar
Pravo i politika u Hrvatskoj, Hrvatska i EU

28

Pravila o tržišnom natjecanju temelju su koncepta unutarnjeg tržišta EU-a

načelo četiri slobode
sloboda kretanja roba, usluga, ljudi i kapitala

zaštita tržišnog natjecanja presudna za funkcioniranje unutarnjeg tržišta EU

- EU je otvorena tržišna ekonomija utemeljena na tržišnom natjecanju
- učinkovito tržišno natjecanje od presudnog je značaja za konkurentnost gospodarstva EU
- Čvrsto tržišno natjecanje jača ekonomski razvoj i poboljšava životni standard građana EU
- Pravila o tržišnom natjecanju EU ne mogu biti primjenjiva bez jačanja pravila o tržišnom natjecanju i njihovom učinkovito primjene

29

Pravo tržišnog natjecanja EU

pravo tržišnog natjecanja EU

- zaštita tržišnog natjecanja
 - kontrola koncentracija
 - antitrust
 - sporazumi poduzetnika
- državne potpore
- liberizacija tržišta
 - zlorabna vladajućeg položaja

30

Članstvo u EU - AZTN dobiva nove ovlasti, odgovornosti i obveze

AZTN dobiva ovlast izvravne primjene prava EU

odgovornost za ujednačenu primjenu prava tržišnog natjecanja EU

obveza suradnje s Europskom komisijom i nacionalnim agencijama država članica EU → European Competition Network

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

31

AZTN izravno primjenjuje pravo EU

„Ovim se Zakonom uređuje i primjena članaka 101. i 102. UFEU [...] na sve oblike narušavanja tržišnog natjecanja od strane poduzetnika koji imaju učinak na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica EU [...] sukladno s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 [...] o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. UEZ-a [...] i Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 [...] o kontroli koncentracija između poduzetnika [...].“

ZZTN / članak 2. (a)

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

32

Primjena pravne stečevine EU

AZTN u primjeni hrvatskih propisa o tržišnom natjecanju na odgovarajući način primjenjuje kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU

AZTN-u pravna stečevina EU služi kao interpretativno sredstvo u primjeni hrvatskih propisa

- u slučaju postojanja pravnih praznina
- u slučaju dvojbi u tumačenju propisa

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

33

Pravna stečevina EU

pravna stečevina EU → *acquis communautaire*

- ★ cjelokupno dosad akumulirano pravo EU
- ★ skup pravnih normi i odluka koje obvezuju sve članice EU
- ★ država koja želi pristupiti EU mora prihvatiti pravnu stečevinu i s njom uskladiti svoje ukupno nacionalno zakonodavstvo

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

34

Hijerarhija pravnih propisa EU

primarno zakonodavstvo EU

- osnivački ugovori → prvenstveno Ugovor o osnivanju Europske unije / UFEU
- osnovna načela prava EU

sekundarno zakonodavstvo EU

- uredbе
- direktive
- odluke Europske komisije i Vijeća
- preporuke
- mišljenja
- delegirani akti
- provedbeni akti

odluke Suda EU

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

35

Primarno zakonodavstvo EU

Ugovor o funkcioniranju Europske unije / UFEU → Lisabonski ugovor

- ★ članak 101. → zabranjeni sporazumi između poduzetnika
- ★ članak 102. → zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu
- ★ odredbe UFEU koje su temelj funkcioniranja unutarnjeg tržišta → neizmijenjene od 1957. godine / Rimski ugovori o osnivanju EZ

osnovna načela

- ★ proizlaze iz prakse Suda EU
 - načelo supsidijarnosti
 - nadređenost prava EU pravu država članica
 - načelo razmjernosti

PRAVOS
efos
Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja

36

Odluke suda EU

Odluke Suda EU

- ★ u presudama tumači primarno i sekundarno zakonodavstvo EU-a
- ★ doprinosi jedinstvenoj primjeni prava tržišnog natjecanja EU
- ★ sustav presedana
 - Sud se dosljedno pridržava stavova i načela koje je zauzeo u ranijim odlukama → načelo res iudicata

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

37

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (1)

mjerodavno tržište

Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta u svrhu provedbe prava tržišnog natjecanja Zajednice

SL C 372, 09. 12. 1997.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravo tržišta i tržišno natjecanje u Hrvatskoj (EU)

38

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (2)

sporazumi i zloporabe vladajućeg položaja (1)

Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2003. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 101. i 102. UFEU

SL L 1, 04. 01. 2003.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

39

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (3)

sporazumi i zloporabe vladajućeg položaja (2)

- Uredba Komisije br. 773/2004 od 7. travnja 2004. o vođenju postupaka od strane Europske komisije sukladno čl. 81. i 82. Ugovora o EZ-u SL L 123, 27. 4. 2004.
- Uredba Komisije br. 330/2010 od 20. travnja 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađeno djelovanje SL L 102/1, 23. 4. 2010.
- Uredba Komisije br. 1217/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na sporazume o istraživanjima i razvoju SL L 335/36, 18. 12. 2010.
- Uredba Komisije br. 773/2010 od 14. prosinca 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na sporazume o specijalizaciji SL L 335/43, 18. 12. 2010.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravo tržišta i tržišno natjecanje u Hrvatskoj (EU)

40

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (4)

sporazumi i zloporabe vladajućeg položaja (3)

- Uredba Komisije br. 772/2004 od 17. travnja 2004. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora na vrste sporazuma o prijenosu tehnologije → SL L 123, 27. 4. 2004.
- Uredba Komisije br. 461/2010 od 27. svibnja 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađeno djelovanje u sektoru motornih vozila → SL L 129, 28. 5. 2010.
- Uredba Komisije br. 267/2010 od 24. ožujka 2010. o primjeni čl. 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju EU na kategorije sporazuma, odluke i postupci djelovanja u sektoru osiguranja → SL L 63/38, 3. 2010.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravo tržišta i tržišno natjecanje u Hrvatskoj (EU)

41

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (5)

sporazumi i zloporabe vladajućeg položaja (4)

- Obavijest Komisije o najboljim praksama za provođenje postupaka primjenom članka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju EU → SL C 308/6, 20. 10. 2011.
- Obavijest Komisije o suradnji unutar Mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja → SL C 101/43, 27. 4. 2004.
- Obavijest Komisije o suradnji između Komisije i sudova EU država članica u primjeni članka 81. i 82. Ugovora → SL C 101/54, 27. 4. 2004.
- Obavijest Komisije o pravilima o uvidu u spis predmeta Komisije u predmetima primjenom članka 81. i 82. Ugovora o EZ, članka 53., Erasmusa+ Programu i Ugovoru o Europskom gospodarskom prostoru i Uredbe Vijeća br. 139/2004 → SL C 325/22, 12. 2005.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJE DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravo tržišta i tržišno natjecanje u Hrvatskoj (EU)

42

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (6)

sporazumi i zlorabe vladajućeg položaja (5)

- Obavijest Komisije o sporazumima male vrijednosti koji dodatno ograničavaju tržišno natjecanje sukladno članku 81. stavku 1. Ugovora o EZ-u (sporazumi de minimis) → SL 2001/C 368/07
- Obavijest Komisije: Smjernice o konceptu učinka na trgovinu iz članka 81. i 82. Ugovora → SL C 101/81, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije: Smjernice za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora o EZ-u → SL C 101/97, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije o oslobođenju od sankcije ili umanjenju udjela u predmetima kartela → SL C 217, 8.12.2006.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

43

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (7)

sporazumi i zlorabe vladajućeg položaja (6)

- Obavijest Komisije o postupanju s tužbama Komisiji u imenovanom članku 81. i 82. Ugovora o EZ-u → SL C 101/65, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije o neformalnim uputama u svezi s novim pitanjima u primjeni članka 81. i 82. Ugovora o EZ-u koja se pojavljuju u pojedinačnim predmetima → SL C 101/78, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije o postupcima sklapanja nagodbi u svezi s usvajanjem odluka prijenom članka 7. i članka 23. Uredbe 1/2003 u predmetima kartela → SL C 46/04, 27.4.2004.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

44

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (8)

sporazumi i zlorabe vladajućeg položaja (7)

- Obavijest Komisije o sporazumima male vrijednosti koji dodatno ograničavaju tržišno natjecanje sukladno članku 81. stavku 1. Ugovora o EZ-u (sporazumi de minimis) → SL 2001/C 368/07
- Obavijest Komisije: Smjernice o konceptu učinka na trgovinu iz članka 81. i 82. Ugovora → SL C 101/81, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije: Smjernice za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora o EZ-u → SL C 101/97, 27.4.2004.
- Obavijest Komisije o oslobođenju od sankcije ili umanjenju udjela u predmetima kartela → SL C 217, 8.12.2006.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

45

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (9)

sporazumi i zlorabe vladajućeg položaja (8)

- Smjernice za vertikalna ograničenja → SL C 130/1, 19.5.2001.
- Smjernice za primjenu članka 101. Ugovora o funkcioniranju EU na horizontalne sporazume o suradnji → SL C 11/1, 14.1.2004.
- Smjernice za primjenu članka 81. Ugovora o EZ-u na sporazume o prijenosu tehnologije → SL C 101, 27.4.2004.
- Smjernice o načinu utvrđivanja sankcija određenih primjenom članka 23. stavka 2 (a) Uredbe 1/2003 → SL C 210/2, 1.9.2006.
- Smjernice o priglasnima Komisije u predmetima članka 82. Ugovora o funkcioniranju EU u predmetima kartela → SL C 46/04, 27.4.2004.
- Smjernice o postupcima sklapanja nagodbi u svezi s usvajanjem odluka prijenom članka 7. i članka 23. Uredbe 1/2003 u predmetima kartela → SL C 46/04, 27.4.2004.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

46

Kontrola koncentracija nije predmet UFEU-a

kontrola koncentracija poduzetnika

- uveđena 1989. godine
- regulirana posebnim uredbama

posebna pravila za kontrolu koncentracija s dimenzijom Zajednice

- EK je nadležna za kontrolu koncentracije koje ispunjavaju propisani prag prihoda ili imaju učinak u najmanje 3 države članice → u pravilu

međutim

- postoji sustav upućivanja predmeta od EK prema nacionalnim agencijama i obratno → referral system

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

47

Tko i kada podnosi zahtjev za upućivanje

UREDBA BR. 139/2004 O KONTROLI KONCENTRACIJA

upućivanje	od EK prema NA	od NA prema EK
dimenzija Zajednice	IMA dimenziju Zajednice	NEMA dimenziju Zajednice
	izvorno nadležna EK	izvorno nadležna NA
PRUJE prijave EK	zahtjev za upućivanje prema NA	zahtjev za upućivanje prema EK
	* podnose sudionici koncentracije	* podnose sudionici koncentracije
NARDN prijave EK	zahtjev za upućivanje prema NA	zahtjev za upućivanje prema EK
	* podnosi EK * podnosi NA [German clause]	* podnosi NA [Dutch clause]

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

efos ZNANJEM DO IZVRSNOSTI

PRAVOS

Mladen Cerovac
Pravni profesor tržišnog natjecanja i trgovine EU

48

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (10)

koncentracije poduzetnika (1)

Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika

SL L 24, 29/1/2004, str. 1–2

49

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (11)

koncentracije poduzetnika (2)

- Uredba Vijeća EU br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama) → SL L 24, 29.1.2004.
- Uredba Komisije (EZ) br. 802/2004 od 7. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika → SL L 133, 30.4.2004.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

50

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (12)

koncentracije poduzetnika (3)

- Pravosudna konsolidirana Obavijest Komisije od 10. srpnja 2007. o primjeni Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika → SL C 95, 16.4.2008.
- Obavijest Komisije o skraćenim postupcima ocjene pojedinih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika → SL C 56, 5.3.2005.
- Obavijest Komisije o ustupanju predmeta ocjena koncentracija → SL C 56, 5.3.2005.
- Obavijest Komisije o mjerama prihvativljiva prema Uredbi Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika i prema Uredbi Komisije br. 802/2004 → SL C 267, 22.10.2008.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

51

Izvori prava tržišnog natjecanja EU (13)

koncentracije poduzetnika (4)

- Smjernice za ocjenu vertikalnih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika → SL C 265, 18.10.2008.
- Smjernice za ocjene horizontalnih koncentracija primjenom Uredbe Vijeća br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika → SL C 41, 5.2.2004.

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

52

Paralelna primjena nacionalnog prava i članka 101. / 102. UFEU (1)

Uredba br. 1/2003 „o provedbi članaka 101. / 102. UFEU“

- AZTN ima obvezu paralelne primjene članka 101. (sporazumi) i 102. (zlouporebe) UFEU
 - ako bi povreda mogla imati učinak na trgovinu između država članica EU
- ako AZTN pokrene postupak paralelnom primjenom nacionalnog prava i članka 101. / 102. UFEU
 - o pokretanju postupka mora obavijestiti Europsku komisiju → najkasnije nakon prve radnje u postupku !

53

Paralelna primjena nacionalnog prava i članka 101. /102. UFEU (2)

ako AZTN utvrdi da nema dokaza o povredi tržišnog natjecanja

- ne smije donijeti odluku o nepostojanju povrede članka 101. / 102. UFEU
 - isključiva ovlast EK !!!
- primjena načela ne bis in idem / ne dvaput o istome
 - omogućuje da EK naknadno utvrdi da je bila riječ o kršenju članaka 101. / 102. UFEU → nema roka u kojem EK može pokrenuti postupak !

54

Paralelna primjena nacionalnog prava i članka 101. /102. UFEU (3)

ako je AZTN pokrenuo postupak u nekom predmetu, a naknadno sazna da je EK ili koja druga nacionalna agencija ranije pokrenula postupak ili je donijela odluku u istom predmetu

AZTN bez odgode

- donosi rješenje da nema uvjeta za pokretanje postupka
- već pokrenuti postupak prekida / obustavlja

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

55

AZTN protiv Hrvatske pošte

rješenje AZTN
KLASA UP/I 034-03/13-01/010
26. studenog 2015.

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

56

Inicijativa CityEX-a

HP zlorabljuje vladajući položaj na tržištu

- HP zloropotrebljava vladajući položaj na tržištu primjenom predatorske politike cijena poštanskih usluga s ciljem da konkurente isključi s tržišta ili da im spriječi pristup tržištu
- sporna je primjena popusta iz Cjenika poštanskih usluga HP-a u unutarnjem prometu

mjerodavno tržište

- tržište usluga pismovinih pošiljaka u RH

AZTN pokrenuo postupak

- po članku 13. ZZTN
- po članku 102. UFEU → moguć učinak na trgovinu između država članica EU
 - o pokretanju postupka po članku 102. obavijestio EK

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

57

Je li AZTN uopće nadležan za vođenje postupka?

Zakon o poštanskim uslugama / ZPU → ex ante regulacija

- tržište pismovinih pošiljaka
 - regulirano ex ante od strane HAKOM-a
 - pod nadzorom HAKOM-a

AZTN ipak nadležan za pokretanje postupka !

- inicijativa CityEX-a temelji se na odredbama ZZTN-a i navodima o mogućem narušavanju tržišnog natjecanja na tržištu poštanskih usluga
 - AZTN analizirao ugovore koje je HP sklopio s ugovornim korisnicima usluga pismovinih pošiljki u dijelu koji se odnosi na ugovorene popuste

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

58

Supstituti

univerzalna poštanska usluga

- usluge od interesa za RH
- usluga dostupna na cijelom području RH pod jednakim uvjetima i pristupačnoj cijeni
- operator mora organizirati mrežu
- obveza dnevne dostave

rezervirana za HP na 15 godina → do 2028. godine

zamjenska poštanska usluga

- usluga koja se može smatrati u dostatnoj mjeri zamjenjivom s univerzalnom uslugom, uz neka odstupanja
 - nema obveze dnevne dostave
 - nema obveze obavljanje na cijelom području RH

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

59

Što AZTN treba utvrditi?

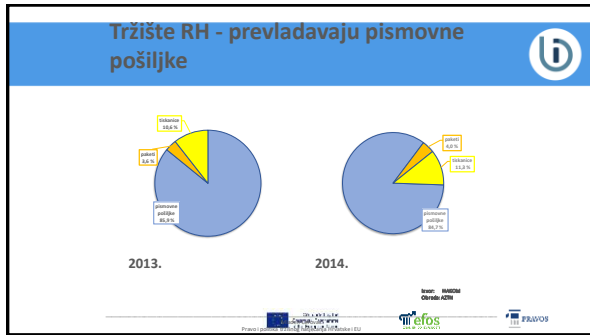
Upute o provedbenim prioritetima Komisije + komparativno pravo EU

- AZTN na odgovarajući način primjenjuje kriterije iz Uputa
 - sadrže načela za primjenu članka 102. UFEU na postupanja poduzetnika u vladajućem položaju koja za posljednju mogu imati isključivanje drugih poduzetnika s tržišta

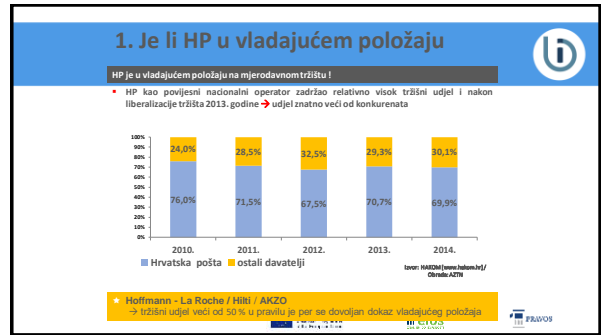
- je li HP u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu
- utvrditi strukturu mjerodavnog tržišta
 - zloropotrebljava li HP vladajući položaj → kumulativni uvjeti !!!
 - postoji li strategija za isključivanje konkurenata s tržišta
 - je li riječ o snižavanju cijene ispod troškova
 - održuje li se kratkoročno dijela dobiti
 - može li nakon uklanjanja konkurenata vraćanjem cijene na razinu prije sniženja nadoknaditi troškove koje je imao zbog provođenja predatorske strategije
 - je li nastupila šteta za potrošače

Erasmus of the People's University | efos | PRAVOS

60

61

62

Komparacija – tržišni udjeli incumbenta u EU

2013.	Godina	Udjel nacionalnog operatora	Udjel konkurencije
	Aczija	2011. 100%	0%
	Bugarska	2011. 91%	9%
	Češka	2011. >95%	<5%
	Estonska	2008. 92%	8%
	Franska	1994. 100%	0%
	Francuska	2011. >95%	<5%
	Njemačka	2008. 92%	10%
	Grička	2013. >95%	<5%
	Italija	1999. 92%	10%
	Latvija	2011. 91%	9%
	Litva	2013. 78%	22%
	Mađarska	2009. 85%-90%	10%-20%
	Poljska	2013. 98%	1%
	Portugal	2012. 96%	4%
	Rumunjska	2013. 83%	17%
	Slovačka	2012. 80%	20%
	Španjolska	2011. 100%	0%
	Švedska	2011. 82%	18%
	Švicarska	1993. 97%	3%
	Velika Britanija	2006. >99,5%	<0,5%

Hrvatska

godina liberalizacije: 2013.

udjel nacionalnog operatora: 70,7 %

udjel konkurencije: 29,3 %

Izvor: Report on end-to-end competition and access to services provided by ERM, Spain 2014. Obitelj AZTN

63

2. Zloupotrebljava li HP vladajući položaj

ponaša li se HP predatorski? A

AZTN provodi kvalitativnu analizu popusta iz ugovora HP-a s velikim korisnicima usluga pismovnih pošiljki

odriče li se HP kratkoročno dobiti? B

AZTN provodi test odnosa cijene i troškova

- cijene ispod prosječnih varijabilnih troškova → mogu imati isključujući karakter
- cijene iznad prosječnih varijabilnih troškova / ispod prosječnih ukupnih troškova → mogu se smatrati spornim ako postoji strategija isključivanja konkurenata s tržišta

★ AZTN primjenjuje kriterije poređenog prava EU
→ AKZO / Tetra Pak II / Uputa o provedbenim prioritetima Komisije

64

- ### Kriteriji predatorstva nisu ispunjeni
- kriterij → odricanja od dobiti**
 - HP ostvarenim prihodima pokriva troškove i ostvaruje pozitivnu bruto maržu na svim uslugama pismovnih pošiljaka
 - kriterij → namjera isključivanja konkurenata s tržišta**
 - nisu pronađeni dokazi o postojanju strategije isključivanja konkurenata s tržišta
 - kriterij → selektivnost**
 - HP nema različit pristup korisnicima usluga
 - popusti korisnicima univerzalne usluge koji šalju veći broj pošiljaka su u skladu s posebnim uvjetima iz Cjenika HP-a
 - korisnici s većim brojem pošiljaka transparentno selektirani u Cjeniku HP-a
 - veliki korisnici u pravilu ostvaruju veće popuste
 - kriterij → šteta za potrošače**
 - nisu utvrđeni negativni učinci za krajnje potrošače

65

Odluka AZTN-a

- u smislu članka 13. ZZTN-a
HP nije zloupotrebio vladajući položaj na tržištu pružanja usluga pismovnih pošiljaka u RH, jer pronađeni dokazi da je primjenjivao predatorske cijene s ciljem istiskivanja konkurenata s tržišta i sprječavanja ulaska novih konkurenata na tržište
- u smislu članka 102. UFEU
postupak se obustavlja

66

Presuda Visokog upravnog suda RH po tužbi CityEX-a

VUS RH odbija tužbu CityEX-a

AZTN pravilno utvrdio da nisu kumulativno ispunjeni kriteriji za ocjenu predatorskog postupanja HP-a u smislu članka 13. ZZTN

AZTN je pravilno okončao postupak bez donošenja meritorne odluke o nepostojanju povrede članka 102. UFEU primjenjujući načelo nadređenosti prava EU nad odredbama nacionalnog zakona

67

Vlasnik CityEX-a pokreće ICSID arbitražu protiv RH

B3 Croatian Courier Cooperatief (B3 CCC) pokrenuo arbitražu pred Međunarodnim centrom za rješavanje investicijskih sporova (ICSID)

- tuži Republiku Hrvatsku
- tužba se odnosi na ulaganje B3 CCC u CityEX
- B3 Courier tvrdi da je RH prekršila bilateralni sporazum o ulaganjima između Hrvatske i Nizozemske jer je prema CityEX-u postupala nelojalno čime je CityEX dovela do insolventnosti
- vrijednost spora: **53,000,000 eura**
- postupak pred ICSID-om završen → čeka se odluka

68

Laskavo mišljenje prof. Laurence Idot

- ♦ AZTN je proveo ozbiljnu analizu teškog predmeta, koristeći sve dokaze koji su mu bili na raspolaganju kako bi u konačnici zaključio da nije bilo predatorskog postupanja, što ga je vodilo da donese tzv. odluku o sukladnosti (s pravom tržišnog natjecanja).
- ♦ U kontekstu Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, Europska komisija, koja je bila obaviještena o predmetu, mogla je preuzeti predmet da je imala bilo kakvih sumnji oko sposobnosti AZTN-a da okonča analizu, što očito nije učinila.

69

AZTN protiv Drezga d.o.o.

70

Drezga nudi commitment

AZTN pokrenuo postupak po članku 8. ZZTN-a i članku 101. UFEU

- AZTN o pokretanju postupka po članku 101. obavijestio EK
- AZTN sumnja da ugovori o ovlaštenoj prodaji i servisu proizvoda iz programa Husqvarna grupe koje Drezga sklapa s partnerima sadrže odredbu o zabrani pasivne prodaje
- Drezga ponudila mjere i obveze
 - obvezala se da izmijeni sporu odredbu ⇨ rok: 3 mjeseca
 - obvezala se izraditi program edukacije menadžmenta i komercijalnog osoblja o pravilima tržišnog natjecanja ⇨ compliance
- AZTN prihvatio prijedlog mjera:
 - mjerama se u potpunosti, brzo i učinkovito restituira tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu
 - proveden test tržišta ⇨ **bilo otvorenosti**

71

Aktivna & pasivna prodaja

aktivna prodaja

- distributer aktivno / izravno nudi proizvode kupcima na području na kojem isključivo pravo prodaje ima drugi distributer

pasivna prodaja

- distributer prodaje proizvode na zahtjev kupaca s područja na kojem isključivo pravo prodaje ima drugi distributer, iako im se on nije aktivno obraćao

72

Iznenadujući stav EK

Dreza izvršila preuzete obveze

AZTN obustavio postupak

- po članku 8. ZZTN-a
- po članku 101. UFEU

stav EK

- budući da je Dreza samoinicijativno izmijenila sporne odredbe i prije nego što je AZTN-u ponudila commitment
- EK smatra da je AZTN nije trebao prihvatiti commitment, već je trebao donijeti meritornu odluku**
- ali ipak ne pokreće postupak po članku 101. UFEU!**

73

Koncentracija Ina / PPD / Petrokemija

predmet upućen iz EK

74

Petrokemija

- ♦ jedini proizvođač mineralnih gnojiva u RH
- ♦ sirovina → prirodni plin
- ♦ glavni opskrbljivači
 - INA
 - PPD
- ♦ dugogodišnje financijske poteškoće
 - ♦ dug prema opskrbljivačima plinom
 - ♦ RH ne smije dati novu državnu potporu
 - ♦ likvidacija
 - ♦ privatizacija

Grupa Petrokemija

- Petrokemija Kutina
- Petrokemija Agro Trade
- Petrokemija Novi Sad
- Luka Šibenik

75

Pravni oblik koncentracije

Ina i PPD-a zajednički dokapitaliziraju Petrokemiju

- vertikalna koncentracija
- osnovan TMG
 - ♦ društvo posebne namjene → special purpose vehicle /SPV/

76

Obveza prijave Europskoj komisiji

♦ ukupni prihodi sudionika koncentracije prelaze pragove iz Uredbe br. 139/2004

sudionici koncentracije zatražili da EK predmet uputi AZTN-u

- podnijeli RS obrazac → Reasonable Submission Form
- prije podnošenja formalne prijave koncentracije!
- obrazložili da teritorij RH ima značaj posebnog tržišta → distinct market

EK prihvatila zahtjev za upućivanje

- objavljena AZTN
- objavljena sve NA → nije bilo protivljenja!

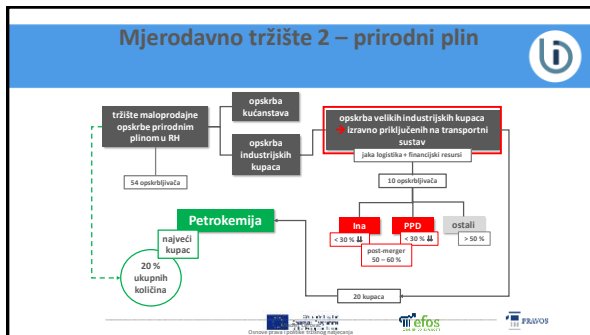
AZTN prihvatilo upućivanje na nadležnost

- sudionici koncentracije moraju podnijeti prijavu namjere koncentracije u obliku propisanom ZZTN-om
- rok: 30 dana

77

Mjerodavno tržište 1 – mineralna gnojiva

78

79

Regulirano tržište

HERA → Hrvatska energetska regulatorna agencija

- stručna i tehnička pomoć AZTN-u
 - dostava podataka o strukturi tržišta
 - opis funkcioniranja tržišta opskrbe plinom

mišljenje sektorskog regulatora

tržište plina u širem smislu

- liberalizirano i otvoreno → 54 konkurenta
- nema značajnih zapreka za ulazak
- dinamično
 - ulasci novih takmaca
 - značajan broj kupaca promijenio opskrbljivača

tržište velikih industrijskih kupaca priključenih izravno na transportni sustav

- nema zapreka da drugi opskrbljivači preuzmu opskrbu od postojećih → 10 konkurenta
 - za industrijske kupce odlučna cijena plina → ne lojalnost!
 - promjena dobavljača različitih uvjeta i troškova

80

Mogući scenariji

„crni scenarij“ → koncentracija zabranjena → Petrokemija izlazi s tržišta

- dugogodišnja loša financijska situacija
- bez novih ulaganja → jedini hrvatski i značajan europski proizvođač gnojiva i potrošač prirodnog plina izlazi s tržišta
 - negativan učinak na interese potrošača
 - možda porast cijene plina / „lančana reakcija“
 - smanjenje ukupnih količina plina u transportu → povećanje transportnih tarifa → povećanje krajnje cijene plina → mogući porast cijena poljoprivrednih proizvoda

„bijeli scenarij“ → koncentracija dopuštena → Petrokemija nastavlja poslovati

- kapitalna ulaganja Ine i PPD-a
 - pozitivan učinak na interese potrošača
 - unaprijeđenje proizvodnje
 - održavanje prihvatljive razine cijena plina → povoljnija cijena mineralnih gnojiva → niža cijena poljoprivrednih proizvoda

81

Post-merger učinci koncentracije na tržišno natjecanje

post-merger struktura mjerodavnih tržišta u RH se ne mijenja

tržište proizvodnje mineralnih gnojiva

- Petrokemija nema konkurenata u proizvodnji u RH
 - ne postoji mogućnost isključivanja konkurenata s tržišta
 - izložena snažnoj konkurenciji kroz uvoz gnojiva u RH
 - ne postoji konkurent Petrokemije kojem bi Ina i PPD mogli ukrstiti opskrbu plinom

tržište opskrbe plinom velikih kupaca

- tržišni udjeli Ine i PPD-a ostaju nepromijenjeni
- u opskrbi Petrokemije plinom Ina i PPD će se nastaviti ponašati kao konkurenti
 - konkuriraju na javnim natječajima za opskrbu plinom koje raspisuje Petrokemija
 - međusobno
 - prema svim ostalim zainteresiranima opskrbljivačima plinom

82

Odluka AZTN-a

test tržišta

- javni poziv AZTN-a za dostavu primjedaba i mišljenja → bez reakcije dionika

odluka AZTN-a

- koncentracija neće imati negativan učinak na tržišno natjecanje
- koncentracijom ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj njenih sudionika na tržištu

83

Korisne adrese

www.aztn.hr

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

europa.eu.int

Europska komisija

Mišljenja i stavovi izneseni u ovoj prezentaciji predstavljaju mišljenja i stavove autora i ne odražavaju nužno službena stajališta AZTN-a ili Europske komisije.

84

KRAJ
PITANJA
???

HVALA NA POZORNOSTI !

Erasmus of the EU
PRAVOS

85